

Формування і розвиток комунікативної культури студентів у навчанні іноземних мов

Токмань В.В.

викладач кафедри іноземних мов

Сумський національний аграрний

університет, м. Суми, Україна

В останні роки все частіше піднімається питання про застосування нових інформаційних технологій у технічному вузі. Це не тільки нові технічні засоби, але і нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання. Основною метою навчання англійської мови є формування і розвиток комунікативної культури студентів, навчання практичному володінню іноземною мовою.

Сучасні педагогічні технології такі, як навчання в співробітництві, проектна методика використання інформаційних технологій, зокрема комп'ютера, допомагають реалізувати визначений підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію навчання з урахуванням здібностей студентів, їхнього рівня навченості, схильностей і т.д.

Серед численних проблем методики організація навчання граматичного матеріалу є дуже важливою. Розглянемо зміст поняття „граматика” шляхом розмежування її рівнів. Наприклад, граматика А – ”абстрактна” граматика, тобто система правил мови, що діє незалежно від ступеня її пізнання людиною і лінгвістичного опису; граматика Б - науковий лінгвістичний опис системи правил мови, тобто „формальна” чи „наукова”, граматика В - перероблені правила лінгвістичної граматики, пристосовані для навчання мови, тобто „педагогічна” або „навчальна”; граматика Г - система правил, що притаманні мовцю і слухачу, формується в їх свідомості при засвоєнні мови і лежать в

основі володіння мовою, тобто „інтуїтивна” граматика.

У процесі оволодіння англійською мовою індивід проходить через певні етапи розвитку, кожному з яких відповідає своя „проміжна граматика”, тобто набір правил, що забезпечують породження і розпізнавання мовлення. Оволодіння мовою, в цілому можна уявити, як послідовну зміну „проміжних граматики”, зміст яких у кожний конкретний момент відповідає мовному розвитку індивіда. Перехід від однієї „проміжної граматики” до іншої, вищого рівня, обумовлюється низкою факторів, таких як мотивація, кількість і характер мовного матеріалу, ступінь активності індивіда у процесі оволодіння мовою, частотність конкретної граматичної структури у навчальному процесі.

Вихідним для оволодіння тією чи іншою граматичною формою вважається розуміння її функції в мовленні, її комунікативного навантаження, що має забезпечувати комунікативну спрямованість навчання граматичної будови мови. Сучасне комунікативно орієнтоване викладання мов продовжує звертати чималу увагу на підготовку студентів до використання мови в реальних життєвих ситуаціях за допомогою створення на заняттях якнайбільшої кількості ситуацій спілкування і заохочення студентів до участі в них.

Комунікативно орієнтоване викладання мов має на меті не тільки дати студентам практичні знання граматики та лексики англійської мови, але також розвинути у них розуміння того, як відповідна мова використовується для спілкування. Введення нових граматичних явищ буде ефективним тоді, коли увагу студентів звертати не тільки на форму, але також на значення і використання введеного матеріалу. Вони мають добрі шанси засвоювати мовні структури і пізніше використовувати їх, якщо студенти розуміють їх значення і функції. Презентуючи форму (form) граматичної структури, викладач повинен звертати увагу на такі питання:

- Чи формування даної структури відбувається згідно з правилами або чи це є винятком з правила?
- Чи написання цієї структури є складним?

- Як вона вимовляється?

- Чи впливає ця структура на порядок слів (наприклад, запитальні форми, прикметники) або на слова, які за нею йдуть (наприклад, перехідні дієслова)?

Суттєво також, щоб студенти розуміли функцію (function) нового граматичного явища. Спочатку їм необхідно зрозуміти, що кожна окрема форма має принаймні одне значення і одну функцію. Пізніше з'явиться розуміння того, що мова базується на багатозначності форм. Коли, наприклад, студенти вперше зустрінуться з часовою формою, The Present Simple Tense, то вони дізнаються, що ця форма вживається для опису фактів і загального стану: He is tall. I am Ukrainian. We are hungry. Але згодом вони довідаються, що ця форма також може вживатись для передач майбутнього часу: The train leaves at tomorrow and calls at Paris on the way. Викладач повинен передбачити, що може виявитись складнішим для студентів - форма чи функція нової граматичної структури. Наприклад, форма The Present Perfect нескладна, але її функції - зв'язок з минулим і теперішнім - можуть виявитись складними для розуміння і відповідно для адекватного використання.

Навчання граматичного матеріалу базується на таких принципах:

- принцип ситуативності, Ідеться про те, що граматичні структури необхідно пред'являти студентам у ситуації - контексті. Контекст має бути достатнім для демонстрації функції граматичної структури, тобто ілюстративним. Це може бути діалог, уривок діалогу з відеокурсу, уривок з художнього твору, зокрема драматичного, навіть пісень і віршів;

- принцип функціональності. Він означає, що слід, насамперед, звертати увагу студентів саме на функцію граматичної структури, на її значення та зміст, а потім на форму граматичної структури, яка має засвоюватися в нерозривній єдності з функцією;

- структурний принцип.

Отже, граматичний матеріал подається в ситуативному ілюстративному контексті, щоб студенти могли бачити, як функціонує у мовленні певна

граматична структура. Потім викладач виділяє необхідний граматичний матеріал і демонструє його за допомогою різних типів навчальної інформації. Необхідно при цьому зважати на рівень сформованості мовної компетенції у студентів, оскільки чим слабша група, тим більшу кількість навчальної інформації слід використовувати при поясненні граматичних явищ.

Граматичний матеріал може пред'являтися студентам різними шляхами. Важливо при цьому, щоб вони самі за допомогою логічних умовиводів та ментальних операцій виводили правила. Крім того, слід виконати комплекс вправ, спрямованих на формування міцного і гнучкого граматичного навичку. В результаті процесів здобуття знань і вправляння у студентів утворюється концептуальна система, вони озброюються граматичними знаннями (теоретичними і практичними), у них формується мовленеві граматичні навички. У свою чергу граматичні знання і граматичні навички складають мовну граматичну компетенцію, що має сформуватись у студентів як невід'ємний складник комунікативної компетенції.

При комунікативному підході граматику вважають скоріше діяльністю, ніж предметом. Вона безпосередньо пов'язана з використанням мови. Граматичні структури тісно пов'язані з значенням, в тому числі із лексичним значенням. Вивчати граматику означає користуватись мовою й розвивати мовленнєві навички. Це творча діяльність, яка може бути пов'язана з іншими діями, а також емоціями. Навчати граматики означає дозволити студентам відкривати мовні структури і й розвивати свої вміння. Граматика сама по собі не абстрактна, суха, складна й нудна. Вивчення граматики треба пов'язувати з значенням і з реальним користувачем мови - життям.

Список літератури :

1. Нестеренко В.А. Використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов. — Іноземні мови, 2000. — №4.
2. Шейлз, Джо. Комунікативність у навчанні сучасним мовам. М., Радф з культурного співробітництва; Рада Європи Прес, 2001.

3. Іноземна мова у вищих навчальних закладах. – 2003. – №3.
4. Николе Нау. Комунікативний підхід до граматики: матеріали науково практичного семінару, Вайвари. – 2005.
5. Вовк О.І. Організація і презентація граматичного матеріалу в інтенсивному навчанні студентів спілкування англійською мовою. – Іноземні мови, 2006. – №1.